

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 191/2011-23

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 12. mája 2011 predbežne prerokoval sťažnosť J. B., B., zastúpeného advokátkou JUDr. J. M., B., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Trenčín v konaní vedenom pod sp. zn. 1 T 120/2008 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť J. B. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bolo 21. januára 2011 doručené podanie J. B., B. (ďalej len „sťažovateľ“), označené ako „*Nečinnosť orgánov činných v trestnom konaní – sťažnosť*“, ktoré ústavný súd podľa obsahu kvalifikoval ako sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy postupom Okresného súdu Trenčín (ďalej

len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 1 T 120/2008 (ďalej len „namietané konanie“).

Keďže sťažnosť v predloženom znení neobsahovala náležitosti predpísané zákonom Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), ústavný súd vyzval sťažovateľa na odstránenie nedostatkov podania prípisom z 8. februára 2011. Na výzvu ústavného súdu reagoval sťažovateľ podaniami doručenými ústavnému súdu 28. februára 2011, 10. marca 2011 a 28. marca 2011, ktorými doplnil svoje pôvodné podanie (ďalej len „sťažnosť“) v zmysle výzvy ústavného súdu aj o splnomocnenie na svoje zastupovanie v konaní pred ústavným súdom advokátkou JUDr. J. M., B.

Z obsahu takto doplnenej sťažnosti, ako aj z obsahu spisu okresného súdu sp. zn. 1 T 120/2008, ktorý si ústavný súd pre účely prípravy predbežného prerokovania sťažnosti vyžiadal, vyplýva, že pred okresným súdom je pod sp. zn. 1 T 120/2008 vedené trestné konanie proti obžalovanému M. Š. pre trestný čin podvodu podľa § 250 ods. 1 a 3 Trestného zákona platného a účinného do 31. decembra 2005; uvedené trestné stíhanie pred súdom sa začalo 10. októbra 2008 podaním obžaloby Okresnou prokuratúrou Trenčín. Sťažovateľ v označenej trestnej veci vystupuje v postavení poškodeného.

Sťažovateľ v sťažnosti okrem iného uvádza, že namieta „*porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2) Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného úradu justičnej polície PZ v Trenčíne ČVS: OUJP-845/20-2002, Okresnej prokuratúry Trenčín, č. k. 1 Pv 762/02-329 a Okresného súdu Trenčín - č. k. nie je známe, nakoľko odo dňa 10. 10. 2008, kedy Okresná prokuratúra Trenčín oznámila sťažovateľovi, že na obv. M. Š. podala obžalobu pre trestný čin podvodu podľa § 250 ods. 1, 3 Tr. zák. na Okresný súd Trenčín, nebolo vytyčené žiadne pojednávanie. ...*

Od doby podania trestného oznámenia, t. j. od 21. 10. 2002 do 10. 10. 2008, kedy bola podaná obžaloba na obv. na Okresný súd v Trenčíne, orgány činné v trestnom konaní

neboli schopné vec náležite za 6 rokov objasniť a vyšetriť a to ani napriek podaniam sťažovateľa, ktorý sa svojimi podaniami dotazoval na postup pri vyšetrowaní.

Od 10. 10. 2008, t. j. od doby, kedy Okresná prokuratúra Trenčín sťažovateľovi oznámila, že na obv. M. Š. bola podaná na Okresný súd Trenčín obžaloba, do dnešného dňa nebolo vytyčené žiadne pojednávanie a Okresný súd Trenčín je vo veci nečinný.“

V ďalšej časti sťažnosti sťažovateľ poukazuje na to, že „vzhľadom na doterajší - 6 ročný - zdĺhavý proces v prípravnom konaní, nepodal na Okresný súd Trenčín sťažnosť na prieťahy v súdnom konaní. Ak je pravdou, že na obv. M. Š. bola podaná obžaloba dňa 10. 10. 2008 na Okresný súd Trenčín a tento súd za 2 roky vo veci nekonal, sťažovateľ zastáva názor, že došlo k porušeniu jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy...

V náväznosti na predchádzajúce podania sťažovateľa o podanie informácii vo veci a najmä na neefektívny a nedostatočne razantný postup orgánov činných v trestnom konaní, sťažovateľ sa dostal do stavu právnej neistoty, domáhajúc sa rozhodnutia súdu vo svojej veci. Zo strany sťažovateľa nedošlo k žiadnym prieťahom a podľa jeho názoru, jeho žiadosti o poskytnutie informácii vo veci treba posudzovať ako žiadosti o urýchlenie priebehu konania...

Aj keď je pravdou, že sa sťažovateľ neobrátil so svojou žiadosťou o prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov ešte na okresný súd Trenčín vo veci, zastáva však názor, že súd aj bez jeho žiadosti, či sťažnosti, mal konať už vzhľadom na pomerne dlhú dobu, bez ďalších zbytočných prieťahov.“

Sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd na základe skutočností uvedených v sťažnosti nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo J. B. na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Trenčín porušené bolo.

2. Okresnému súdu Trenčín prikazuje, aby v konaní v trestnej veci vedenej proti obv. M. Š. pre zločin podvodu podľa § 259 ods. 1, 3 Tr. zák. konal bez zbytočných prieťahov.

3. J. B. priznáva finančné zadostučinenie v sume 9 000,00 € (slovom deväťtisíc eur), ktoré mu je Okresný súd Trenčín povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Kancelárii Ústavného súdu Slovenskej republiky ukladá uhradiť trovy konania J. B. v sume 262,32 € (slovom: dvestošesťdesiatdva eur tridsaťdva centov) na účet jeho právnej zástupkyne JUDr. J. M., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu. “

V podaní doručenom ústavnému súdu 28. marca 2011 sťažovateľ navrhol upraviť bod 2 petitu takto:

„Okresnému súdu Trenčín prikazuje, aby v konaní v trestnej veci vedenej pod č. k. 17/2008 proti obv. M. Š. pre zločin podvodu podľa § 259 ods. 1, 3 Tr. zák. konal bez zbytočných prieťahov.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde každú sťažnosť predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti sťažovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní sťažnosti ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jej prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia ústavný súd môže odmietnuť aj sťažnosť, ktorá je zjavne neopodstatnená.

Podľa § 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde je viazaný návrhom sťažovateľa, ktorý je koncentrovane vyjadrený v návrhu na rozhodnutie (petite).

Sťažovateľ v texte sťažnosti namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy tak postupom orgánov činných v trestnom konaní v priebehu prípravného konania, ako aj postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 1 T 120/2008, ktoré začalo podaním obžaloby doručenej okresnému súdu 10. októbra 2008. V petite však sťažovateľ (v danom prípade zastúpený kvalifikovanou právnou zástupkyňou) namieta porušenie označeného základného práva len postupom okresného súdu, preto ústavný súd predbežne prerokoval sťažnosť len v rozsahu vymedzenom v petite sťažnosti (m. m. III. ÚS 149/04, II. ÚS 65/07, IV. ÚS 279/07).

Pri predbežnom prerokovaní sťažnosti ústavný súd považoval v prvom rade za potrebné zdôrazniť, že jeho právomoc rozhodovať o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je založená na princípe subsidiarity.

Zmyslom a účelom princípu subsidiarity je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti ultima ratio inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04).

Súčasťou doterajšej judikatúry ústavného súdu je aj právny názor, podľa ktorého princíp subsidiarity právomoci ústavného súdu je ústavným príkazom pre každú osobu. Preto každý, kto namieta porušenie svojho základného práva, musí rešpektovať postupnosť tejto ochrany a pred tým, ako podá sťažnosť ústavnému súdu, požiadať o ochranu ten orgán verejnej moci, ktorého kompetencia predchádza právomoci ústavného súdu (IV. ÚS 128/04).

Podľa § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde sťažnosť podľa čl. 127 ústavy nie je prípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky,

ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd účinne poskytuje a na použitie ktorých je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov.

Ústavný súd opakovane vyslovil, že v prípadoch sťažností podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, v ktorých je namietané porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v konaní pred všeobecným súdom, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou vyžaduje preukázanie využitia právneho prostriedku, na uplatnenie ktorého mal sťažovateľ právo podľa § 3 ods. 7 a § 62 a nasl. zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdoch“). Navyše, v danom prípade ide o trestné konanie, v rámci ktorého má sťažovateľ tiež právo podať sťažnosť pre nečinnosť na nadriadený súd podľa § 55 ods. 3 Trestného poriadku („ak je dôvodný predpoklad, že došlo k prietahom v príprave prejednávania veci súdom, v určení termínu konania a rozhodnutia alebo k prietahom vo vyhotovovaní súdneho rozhodnutia, ktorákoľvek zo strán môže podať prostredníctvom tohto súdu sťažnosť pre nečinnosť na nadriadený súd, aby určil primeranú lehotu na uskutočnenie namietaného úkonu...“).

Podľa názoru ústavného súdu sa podanie sťažnosti na prietahy v konaní v zmysle uvedených zákonov zásadne považuje za účinný prostriedok ochrany takých základných práv, ktoré súvisia so základným právom na súdnu ochranu, ako aj so základným právom na konanie bez zbytočných prietáhov (napr. IV. ÚS 153/03, IV. ÚS 278/04). Rovnako tak za účinný prostriedok ochrany základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy považuje aj sťažnosť na nečinnosť podľa § 55 ods. 3 Trestného poriadku (IV. ÚS 296/2010, II. ÚS 31/09). Účinnosť týchto právnych prostriedkov ochrany pred zbytočnými prietahmi v súdnom konaní potvrdzuje aj znenie zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ktorý vo viacerých ustanoveniach zdôrazňuje povinnosť sudcu konať bez zbytočných prietáhov a ustanovuje za také prietahy aj disciplinárnu zodpovednosť [§ 2 ods. 2, § 30 ods. 4, § 52 ods. 1, § 116 ods. 1 písm. b) a § 118 ods. 1 citovaného zákona]. Ústavný súd považuje za potrebné poukázať aj na § 64 ods. 1 zákona o súdoch, podľa ktorého „Účelom vybavovania sťažnosti je zistiť, či v danej veci boli spôsobené prietahy v konaní...“. V zmysle prvej vety druhého

odseku citovaného zákonného ustanovenia „Orgán, ktorý vybavuje sťažnosť, je povinný na účel zistenia stavu veci prešetriť všetky skutočnosti.“. Napokon podľa § 64 ods. 3 zákona o súdoch „Ak orgán poverený vybavovaním sťažnosti zistí, že sťažnosť je dôvodná, prijme a zabezpečí vykonanie opatrení na odstránenie nedostatkov, ak je to potrebné, vyvodí za vzniknuté nedostatky voči zodpovedným osobám dôsledky.“.

Ústavný súd podľa svojej konštantnej judikatúry v prípadoch sťažností podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, v ktorých sťažovatelia namietajú porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v konaní pred všeobecným súdom, vyžaduje, aby sťažovatelia preukázali, že ešte pred podaním sťažnosti ústavnému súdu podali sťažnosť proti porušovaniu práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov v rámci sústavy všeobecných súdov a v trestnom konaní, príp. aj podľa § 55 ods. 3 Trestného poriadku.

V súvislosti s už uvedeným ústavný súd poznamenáva, že vyčerpanie opravných prostriedkov alebo iných právnych prostriedkov, ktoré zákon sťažovateľovi na ochranu jeho základných práv a slobôd účinne poskytuje a na ktorých použitie je oprávnený podľa osobitných predpisov, je jedným z atribútov prípustnosti sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, a teda podmienkou konania vo veci individuálnej ochrany základných práv a slobôd pred ústavným súdom.

Zo sťažnosti, ako aj súvisiaceho súdneho spisu vyplýva, že sťažovateľ nepodal v priebehu namietaného konania sťažnosť na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa § 62 a nasl. zákona o súdoch ani sťažnosť pre nečinnosť okresného súdu podľa § 55 ods. 3 Trestného poriadku, pričom v tejto súvislosti uviedol, že „jeho žiadosti o poskytnutie informácii vo veci treba posudzovať ako žiadosti o urýchlenie priebehu konania...“.

Aj keď je pravdou, že sa sťažovateľ neobrátil so svojou žiadosťou o prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov ešte na okresný súd Trenčín vo veci, zastáva však názor, že súd aj bez jeho žiadosti, či sťažnosti, mal konať už vzhľadom na pomerne dlhú dobu, bez ďalších zbytočných prietáhov.“.

Posudzujúc uvedenú argumentáciu sťažovateľa ústavný súd dospel k záveru že ním uvádzaný dôvod nemožno považovať za dôvod hodný osobitného zreteľa v zmysle § 52 ods. 2 zákona o ústavnom súde, na základe ktorého by bolo možné sťažovateľovi odpustiť nesplnenie podmienok konania pred ústavným súdom o jeho sťažnosti, a preto konštatoval, že v danom prípade nevyužitie účinného prostriedku ochrany základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy zakladá dôvod na odmietnutie sťažnosti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Bez ohľadu na túto skutočnosť ústavný súd považoval za potrebné preskúmať postup okresného súdu v namietanom konaní vedenom pod sp. zn. 1 T 120/2008.

Z vyžiadaného súdneho spisu vyplýva, že 10. októbra 2008 bol sťažovateľ upovedomený Okresnou prokuratúrou Trenčín (ďalej len „okresná prokuratúra“) o tom, že v tento deň bola na obvineného podaná obžaloba na okresnom súde. Sťažovateľ po podaní obžaloby až do 2. decembra 2010, keď okresný súd vo veci rozhodol trestným rozkazom, nielenže nepodal sťažnosť podľa § 62 a nasl. zákona o súdoch alebo sťažnosť na nečinnosť podľa § 55 ods. 3 Trestného poriadku, ale ani nežiadal okresný súd o podanie informácie o stave a priebehu trestného stíhania v konaní pred súdom, tak ako uvádza v sťažnosti a ako to urobil v priebehu prípravného konania.

Z obsahu spisu sp. zn. 1 T 120/2008 ústavný súd ďalej zistil, že okresný súd bol v namietanom konaní v podstate nečinný až do 13. januára 2010, keď vydal uznesenie, ktorým bolo trestné stíhanie v časti zastavené.

Dňa 5. marca 2010 okresná prokuratúra podala sťažnosť proti uzneseniu okresného súdu o zastavení konania z 13. januára 2010.

Dňa 1. apríla 2010 bola okresnému súdu vrátená zásielka od obžalovaného (doručované uznesenie okresného súdu si obžalovaný neprevzal).

Okresný súd predložil 20. apríla 2010 spis Krajskému súdu v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) na rozhodnutie o sťažnosti okresnej prokuratúry.

Dňa 4. júna 2010 doručila okresná prokuratúra okresnému súdu odôvodnenie sťažnosti, ktoré okresný súd 8. júna 2010 zaslal krajskému súdu.

Krajský súd 10. júna 2010 na neverejnom zasadnutí uznesením zamietol sťažnosť okresnej prokuratúry proti uzneseniu z 13. januára 2010.

Dňa 25. augusta 2010 bolo uznesenie krajského súdu doručené okresnej prokuratúre a 30. augusta 2010 bolo doručené. Obvinený si zásielku neprevzal (doklad o neúspešnom doručovaní z 22. septembra 2010).

Dňa 18. novembra 2010 bol k spisu pripojený spis Okresného súdu Prievidza sp. zn. 2 T 165/08.

Okresný súd rozhodol v namietanom konaní trestným rozkazom z 13. decembra 2010, ktorým bol obvinený uznaný za vinného a bol mu uložený súhrnný trest odňatia slobody v trvaní 2 roky, ktorého výkon bol podmiennečne odložený na skúšobnú dobu 4 roky. Zároveň bola týmto trestným rozkazom obvinenému uložená povinnosť nahradiť škodu sťažovateľovi vo výške 4 315,21 € do 15 dní od právoplatnosti.

Sťažovateľovi bol trestný rozkaz doručený 15. marca 2011. Označený trestný rozkaz v čase predbežného prerokovania sťažnosti ešte nenadobudol právoplatnosť vzhľadom na problémy s jeho doručovaním obvinenému.

Z uvedeného prehľadu vyplýva, že v čase, keď sťažovateľ doručil ústavnému súdu svoju sťažnosť (21. januára 2011), okresný súd už vo veci rozhodol, t. j. urobil úkon na odstránenie právnej neistoty sťažovateľa, a teda v tomto období už neporušoval jeho základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Z už citovaného § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní sťažnosti je tiež posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. O zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi napadnutým postupom tohto orgánu a základným právom, porušenie ktorého sa namietalo, ale aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takúto možnosť reálne nepripúšťajú (IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05, II. ÚS 20/05, IV. ÚS 55/05, IV. ÚS 288/05).

Jednou zo základných pojmových náležitostí sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je to, že musí smerovať proti aktuálnemu a trvajúcemu zásahu orgánov verejnej moci do základných práv sťažovateľa. Uvedený názor vychádza zo skutočnosti, že táto sťažnosť zohráva aj významnú preventívnu funkciu, a to ako účinný prostriedok na to, aby sa predišlo zásahu do základných práv, a v prípade, že už k zásahu došlo, aby sa v porušovaní týchto práv ďalej nepokračovalo (napr. IV. ÚS 104/03, IV. ÚS 73/05, IV. ÚS 369/08). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní zistí, že v čase, keď sťažovateľ doručil sťažnosť ústavnému súdu, už nedochádza, resp. nemôže dochádzať k porušovaniu základného práva, ktorého ochrany sa sťažovateľ domáhal, tak zásadne odmieta takúto sťažnosť z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

Vzhľadom na skutočnosť, že v čase, keď sťažovateľ doručil svoju sťažnosť ústavnému súdu, už okresný súd v namietanom konaní rozhodol, ústavný súd konštatoval, že sú dané dôvody aj na odmietnutie sťažnosti z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

Na základe uvedeného ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosť sťažovateľa odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu neprípustnosti, ako aj z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

Po odmietnutí sťažnosti ako celku bolo už bez právneho dôvodu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľa (napr. finančným zadosťučinením, trovami konania).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. mája 2011